

KUNNSKAP // REVEGETERING

VÅR: Kristine Sundsdal (t.v.) og Marie Vågen Johansen er i full gang med å høste frø av engsmelle.

FORBEREDELSE: Åge Susort og Anne Steensohn høster her frø av engtjæreblom.

Dropp gjerne plen på hytta

Hvis du ikke er avhengig av å ha plen på hytta, så anlegg heller en blomstereng. Det er rådet fra Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO). De mener hyttefolket har et felles ansvar for å ivareta naturmangfoldet i hyttefelt.

TEKST: ARVE HENRIKSEN
FOTO: TRYGVE AAMLID OG OVE HETLAND

KUNNSKAP // REVEGETERING

MØYSOMMELIG: Spireevnen testes ved å legge ut 100 frø på «trekkpapi», som igjen blir fuktet. Deretter utsettes de for bestemte temperatur- og lysforhold.

SIKKERHET: Frø som selges fra NIBIO kvalitets-sikres alltid i frølaboratoriet. Her blir frøene undersøkt for ugress under lupe.

VÅREN ER EN HEKTISK tid for de ansatte ved NIBIOs avdeling Landvik ved Grimstad. Som følge av sin årelange forskning innenfor engfrøavl, revegetering, kulturlandskap og blomstereng, forsyner de det norske markedet med spesialfrø tilpasset ulike bruksområder.

– Mange av artene som vi er redde for at skal forsvinne, er knyttet til nettopp de gamle slåtteområdene, sier Trygve S. Aamlid, forsker ved NIBIO Landvik.

Det ligger et møysommelig og tidkrevende arbeid bak hver lille frøpose som NIBIO sender fra seg. Fra frøet samles inn i naturen eller kulturlandskapet til frøposene er i handelen, går det minst fire år. Kanskje mer.

– Enkelt forklart foregår dette ved at vi får tilsendt frø fra NIBIO-kolleger og andre botanikere som har reist rundt og samlet inn frø i de ulike landsdelene. Det kan være snakk om bare noen få gram i hvert tilfelle. Så blir frøene rensket for hånd her hos oss, før de blir sådd ut i pluggbrett på vårparten og plantet ut i oppfomeringsfelt, sier Aamlid.

Skjer manuelt

Når tiden er inne for høsting skjer dette enten for hånd eller ved hjelp av små skurtreskere. Etter frørensing og frøanalyser gjennom vinteren er det tid for å pakke de små 10 grams posene med frø.

NIBIO Landvik har hatt funksjonen som Norsk frøavl-senter siden begynnelsen av 1980-tallet. I kjølvannet av Naturmangfoldloven er målet å lage mest mulig stedeegne frøblandinger.

I dag finnes det en rekke importerte frøblandinger på markedet, men disse inneholder arter eller populasjoner som ikke vokser naturlig i Norge og i verste fall kan fortrengte det stedeegne norske plantematerialet.

– Prosjekt «Fjellfrø» startet i 2007 med at NVE ønsket frø til fyllinger, tipper og velskråninger. Etter hvert fulgte Velvesenet, Bane Nor og Forsvarsbygg på, før vi begynte å få henvendelser fra hyttefolk som ønsket frø til takene sine eller området rundt hyttene, sier Aamlid.

Parallelt med dette har forsker Ellen Svalheim ved NIBIO siden 2009 ledet et stort oppfølgingsprogram for mer enn 800 slåtteenger over hele landet.

– De gamle slåtteengene (blomsterengene) i landbruket inneholder mange truede arter av planter, sopp, edderkopper og insekter og er blant de mest artsrike naturtypene vi har i Norge, sier Svalheim.

Forsvinner

De siste 100 årene har over 90 prosent av slåtteområdene forsvunnet, og derfor er det viktig å legge til rette for flere blomsterenger i hverdagslandskapet, mener Svalheim.

DETTE ER FRØTYPENE SOM SELGES

1. **Fjellfrø Hardangervidda:** (Dekker sørlige fjellstrøk-Hardangervidda og sør-øst, 650 moh. og høyere)
2. **Fjellfrø Dovre:** Rondane, Jotunheimen (For nordlige fjellstrøk i Sør-Norge-nord for Hardangervidda, samt fjelltraktene i Midt-Norge og Nordland)
3. **Naturfrø Telemark:** (For naturområder fra 200 til 600 moh. i Sørøst-Norge)

I tillegg er NIBIO i gang med å oppformere

regionale frøblandinger for blomsterenger for hele landet. Pr. nå kan du få kjøpt regionale blomsterengfrø for lavlandet på Sørøstlandet og i Midt-Norge. Poser a 10 g tilsvarende 10-20 m² er tilgjengelig gjennom «La humla suse» og i Felleskjøpet Agris butikker i de respektive regioner. Ved kjøp av minst 100 g kan du bestille direkte via landvik@nibio.no. I 2022 vil det komme regionale blandinger for Nordland, Rogaland, Innlandet og fjellet i Sør-Norge,

og i 2023 for Vestland og Troms og Finnmark.

Ved kjøp av minst 2 kg, tilsvarende et areal på 200 m², kan du bestille direkte fra [NIBIO landvik@nibio.no](mailto:landvik@nibio.no). Mindre pakninger (0,5 kg tilsvarende et areal på 50 m²) av Fjellfrø Hardangervidda og Fjellfrø Dovre, Rondane, Jotunheimen selges gjennom Felleskjøpet Agris butikker i de respektive regioner.

MASKINELT: Egne skurtreskere brukes for på haste inn frøene for å unngå at ikke noe går til spille.

BREDT: Ved NIBIO i Grimstad har de et bredt utvalg av ulike frøengarter.

I 2016 startet NIBIO med å samle inn frø fra populasjoner fra Sørøstlandet, det vil si strekningen fra Lindesnes til Svinesund, inkludert Oslo-området og lavlandet på Sør- og Østlandet til en høyde av ca. 200 moh. På grunnlag av dette innsamlingsarbeidet kunne de i 2019 lansere en «tørrengblanding» og en «friskengblanding» for Sørøstlandet. Tørreng passer for grunnlendt mark og sandjord der arealet tørker ut, mens friskeng har gjennomgående mer stabile fuktighetsforhold gjennom sesongen.

– De som ønsker å omdanne en vanlig plen til blomstereng, bør holde seg til friskengblandingen, sier Aamild.

På tørkesterk og næringsrik jord er konvertering fra plen til blomstereng en vanskelig og tidkrevende affære. Da er det mye enklere å tilføre næringsfattig og ugressren jord og deretter så blomsterengen uten konkurranse fra kraftigvoksende gressplanter.

Har et ansvar

Aamild og Svalheim mener hyttefolk bør være seg slitt ansvar bevisst. I natur- og kulturlandskapet er det mange sår etter utbygging av blant annet store hyttefelt.

– Det er et felles ansvar for hele samfunnet å bidra med å gjenskape de gamle blomsterengene. Dessverre har det vært en dramatisk

nedgang i insektpopulasjoner, ikke bare humler, men mange nyttelinsekter.

Dette henger gjerne sammen med måten landbruket har utviklet seg på, gjennom mer bruk av gjødsel og plantevernmidler, men også ved at mange bruk legges ned og de gamle slåtteengene gror igjen, sier Svalheim.

– *Synes du folk som ønsker å anlegge plen på hyttene sine bør droppe det?*

– Det synes jeg. Er du likevel avhengig av noe areal for å bedrive ballspill eller andre aktiviteter, så lag en mosaikk. Du kan anlegge plen der det er regelmessig tråkk og slitasje, der du skal ligge og sole deg eller hvor ungene skal leke. Rett bortenfor kan du anlegge blomstereng og nøye deg med å slå en eller to ganger om året, sier Svalheim.

– *Hva annet kan hyttefolket bidra med?*

– Det er en fare for at de artsrike slåttemarkene skal bli liggende som små øyer i landskapet, slik at det ikke skjer noen genutveksling mellom dem. Det kan da bli for langt å fly mellom disse stedene for de pollinerende insektene. Her kan hyttefolket være med å skape et mer pollinatorvennlig landskap ved å anlegge egne enger, avslutter hun.

RÅD TIL HYTTEEIERE OG UTBYGGERE

Ta hensyn til den naturlige vegetasjonen på tomten, og lag en god plan for revegetering. Når du skal til å grave ut en hytteomt eller et felt, ta alltid vare på toppjorden. Denne kan brukes på nytt.

Lag et depot hvor du legger det øverste laget med jord (10-15 cm). Lag et tilsvarende depot for undergrunnsjord.

Så i stedet/passet jordsmonn. En klassisk feil mange gjør er å hente jord fra andre steder. Dette inneholder ugressarter som ikke hører hjemme i fjellet. Disse vil kunne utkonkurrere de gressfrøene du sår.

Når hytta eller feltet er ferdig brukes de lokale massene du har tatt vare på. Legg massene tilbake i samme rekkefølge som du fjernet dem.

Hvis du skal bygge på en naturtomt, anbefales det å spa opp torver med lyng, mose, vier m.m. fra områdene rundt, og plante inn på områdene som skal revegeteres.

Hvis du holder til i nærheten av en fin slåttemark (blomstereng) uten tistel, høy-mole eller annet rotgress, kan du spørre den lokale bonden om få slå en flekk av engen når markblomstene er avblomstret.

Du kan også spørre om å få kjøpe noe av det urterike gresset etter at bonden har tatt en sen slått i slutten av juli eller august. Overfør det friske gresset til området du skal revegetere. Modent frø vil da falle av naturlig når høyet tørker.

TEMA // BLOMSTERENG

Drømmen om en *blomstereng*

Prestekraver, blåklokker og rødknapp. Flere og flere ønsker seg blomstereng rundt hytta. Frøene kan du finne helt gratis i nærområdet ditt.

TEKST OG FOTO: ÅSHILD BREIAN

FLERTALLIG: Rødkløver trives uansett jordtype. Og den blomstrer villig. Men visste du at det finnes mange ulike kløvertyper?

FARGERIK: Blomsterengen fulgte med på kjøpet da Espen Enger (nr. to fra venstre) og Barbara Hansén (helt til høyre) kjøpte hytte ved Hallingskarvet. Karl Enger og Ole Schøyen nyter et glass i solveggen.

BY-ENGER: Kristina Bjureke har anlagt blomsterenger i Botanisk hage i Oslo.

ENGEN FULGTE MED PÅ kjøpet da paret kjøpte seg nybygget hytte ved Hallingskarvet. Nå gleder de seg over skiftende farger i skråningen.

– Vi er veldig glad i blomsterengen, sier Barbara Hansén.

Hun liker den skiftende fargepaletten som varer hele sommeren. Engen dekker både skråningen og taket på hytta. Til og med taket på annekset og på uthuset byr på blomsterprakt.

– Vi gjør veldig lite med engen, men har begynt å luke ut planter som vi synes blir for dominerende, sier hun.

Foreløpig har de ikke forsøkt seg på å slå engen med ljà. Da hun hører at de vil få større blomstring hvis de slår, blir hun interessert.

– Kanskje vi prøver en slått denne høsten, sier Hansén.

Gresspienen må vike

Husker du hvor tørrt det er i velkanten der blåklokkene vokser om sommeren? Sand og grus, null gjødsel og lite vann. Det er noe å huske på hvis du vil etablere din egen blomstereng.

– Det viktige er å undersøke hva som vokser under gresset, sier Kristina Bjureke. Hun er universitetsek-

TRIVES: Storkenebb vokser villig i veikanten. Det betyr at den trives i en blomstereng.

TEMA // BLOMSTERENG

SE NØYE: Bruk øynene ved nærmeste bekk. Det er mange flere arter her enn du tror.

tor ved Naturhistorisk museum i Oslo.

Under gresset er det gjerne ugress. Men hva slags ugress er det?

– Da vi skulle etablere forsøksenger i Botanisk hage i Oslo, viste det seg at ugressklokker (store ranker med blåkløkker) var det største problemet. Ugressklokker har faktisk 40 centimeter lange røtter, forteller Bjureke.

Problemet er at ugress kan danne flere nye planter på en avrevet rot. Løsningen i Botanisk hage ble en minigravemaskin som fjernet 30–40 centimeter jord.

– Har du ugress som skvallerkål, kveke eller ugressklokke bør du vurdere å anlegge engen et annet sted, råder Bjureke.

Hytte i riktig område?

Ellen Johanne Svalheim er kontaktperson for Norsk kompetansesenter for blomstereng og naturfrø som drives av NIBIO (Norsk institutt for bioøkonomi). Hun har interessert seg for artsrike kulturmarker og blomsterenger i over 20 år.

Hun mener det å anlegge en blomstereng gir mange gode ringvirkninger. Blomstene tiltrekker seg pollinerende insekter som igjen er mat for fugler. Dessuten øker antall småkryp i jorden betraktelig. Det kommer rett og slett til å bli mer liv rundt hytta.

– Det er viktig å se på hvilken naturtype du har hytte i, sier Svalheim.

Det er ikke naturlig å anlegge en blomstereng ved en hytte i typisk norsk fjellandskap med røsslyng, vier og andre fjellplanter.

– En blomstereng er en menneskeskapt naturtype og er bare riktig hvis du har hytte i et område hvor det fantes beitemark, hagemark eller gamle slåttmarker, forklarer hun.

Oppdag nærmeste bekk

Bjureke håper nedstengingen på grunn av pandemien i 2020 får varige følger for folks syn på norsk natur.

– Vi kunne ikke trene på treningssenteret og måtte være hjemme. Det åpnet manges øyne for det som finnes ved nærmeste bekk og i skogholtet nær deg. Det er jo helt fantastisk, sier Bjureke optimistisk.

Bjureke ivrer for at vi bruker lokale og norske planter på hytta og synes det er synd at plante-sentre tilbyr utenlandske planter. Det aller beste vil nemlig være å skaffe planter av norsk opprinnelse som er dyrket frem på et lokalt gartner. Da vil planten være tilpasset det stedet den skal vokse og du innfører ikke noe fremmed i norsk natur.

Hun har interessert seg for plantenes ve og vel siden hun var tenåring. Hun er også en talsperson for uønskede fremmede arter i spredning.

Uønskede arter

Bjøreke ber alle om å være oppmerksomme på planter i egen hage eller på hytta. Noen arter er uønsket.

Det er fordi fremmede arter sprer seg raskt i naturen. De kan nærmest overta skogbunn, strandsoner og elveleier. Den mest forhatte planten er hagelupinen.

– Lupinen kommer fra Nord-Amerika. Disse landene befinner seg på omtrent samme breddegrad som Norge. Det vil si at planter som trives i Nord-Amerika også ofte vil trives i Norge, sier Bjøreke.

Lupinen ble brukt til å binde jorden i skråninger og ble satt ut i store mengder langs norske veier for noen år tilbake. Det ingen tenkte på var at den setter frø og sprer seg med stor kraft. Langt raskere enn sartere norske planter.

– En annen plante som finnes i norske hyttehager er gravbergknapp. Du behøver bare å sette et blad i jorden. Alle lykkes med denne, sier Bjøreke.

Gravbergknapp velter snart ut over svaberg og i tørrenger. Der hører den slett ikke hjemme.

Kan jeg ta med tuja?

– Tuja er et fremmed innslag på hytta og hører ikke hjemme i Norge, sier Bjøreke.

Hun foreslår å bruke eier og furu fra norsk fjellnatur.

– I tillegg er både tujabusken og jorden importert. Det var slik brunsneglen kom til Norge. Den hakket, sier Bjøreke.

Og apropos snegler: Brunsneglene har ikke invadert alle områder i Norge. Kanskje ingen grunn til å ta med planter fra plantesenter eller hager på østlandet til hytta.

Bli en frøsanker

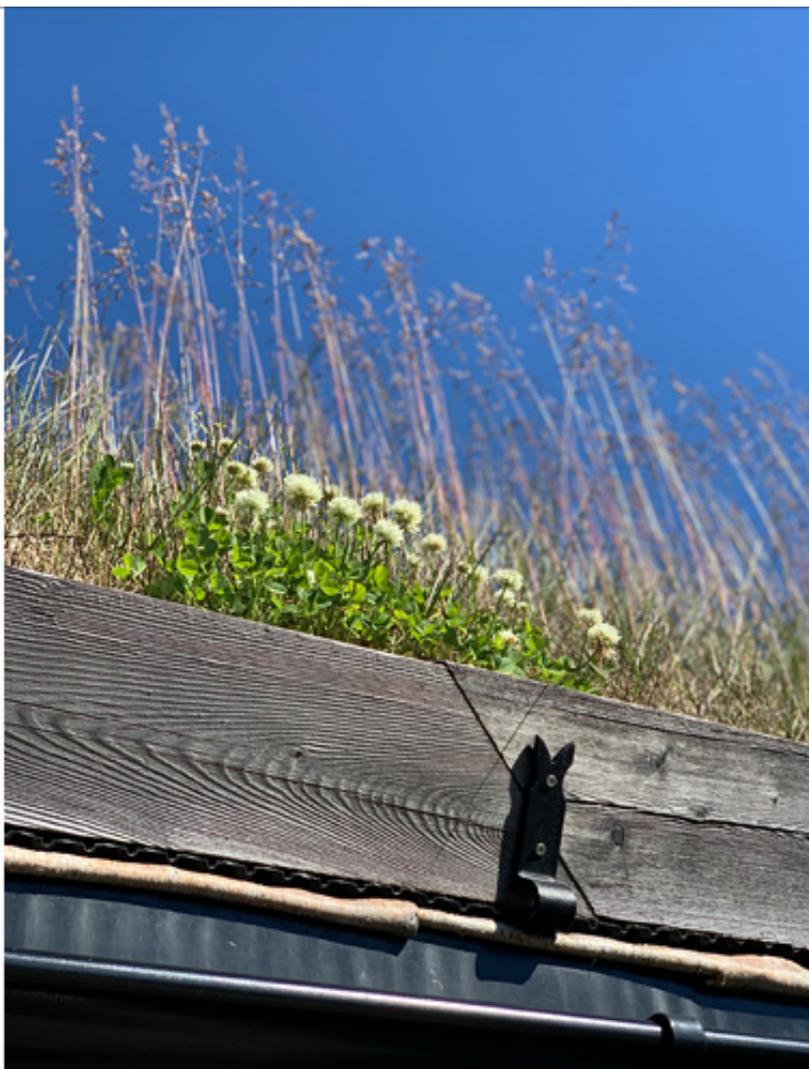
Kristina Bjøreke får også mange e-poster hvor folk lurer på hvilke arter som er tillatt i Norge. Hun svarer ofte på spørsmål om kunsten å samle frø. Det er mange som håper det er nok å legge ut en favorittblomst på jorden.

– Det må først en blomst og så en pollinering, en befruktning, til. Først da kommer det frø. Det nytter altså ikke bare å legge ut avblomstrede blomster som du liker, sier Bjøreke.

Frøsanking, som er helt avgjørende for å få en vakker blomstereng, krever litt timing og tålmodighet.

– Vi forsøker å gjenskape en naturtype som er utviklet i generasjoner. Det må nødvendigvis ta tid. Det første året vil bare noen få arter blomstre. De andre artene vil kanskje bare sette en bladrosett, sier Svalheim i NIBIO.

En blomstereng er som et blomsterbed. Det krever litt stell. Men den skal bare slås en gang i året, og du har noe fint å se på hele sommeren.

VAKKERT TAK: Til og med taket på annekset har blomstrende hvitkløver og vakre strå.

HVERT STED SINE FRØ: Ellen Svalheim tipser om at det finnes norske frøblandinger som er tilpasset ulike områder.

TEMA // BLOMSTERENG

EGENTRANSPORT: Ryllik behøver du ikke å så inn i engen. Den kommer med fugler eller vinden helt av seg selv. Luk ut noen planter hvis den blir dominerende.

FARGEKLATT: Høyrest geitrams lager farge på fjellet, men den kan fort ta overhånd.

Perfekt eng i 10 trinn

1. Finn din skråning

Hvor vil du etablere engen? Den trives ofte i en skråning. Sjekk hva som vokser der fra før. For mye ugress kan skape problemer.

2. Fjern gammel jord

En plen har vært gjødslet. Da vil bare enkelte arter overleve. Fjern plenen og et godt lag under. Fyll på med grov sand og grus. (Spør hvor eventuell ny jord kommer fra. Da unngår du unødig ugress.) Nå er du klar.

3. Arter

Hva vil du ha i engen din? Følg med på hva som vokser i grøftekanter i ditt hytteområde. Noter ned planter du liker og ta gjerne bilder av hvor de vokser.

4. Mangfold

Noter ned når favorittblomstene dine blomstrer. Det er om å gjøre at noe blomstrer hele sommeren fra april til september. Da har insektene alltid mat og du har noe vakkert å se på.

5. Sank frø

Du kan sanke frø fra lokale planter. Men vær tålmodig: Frøene skal santes når de slipper planten. Først da er de modne og vil spire hos deg. Oppbevar frøene i papirposer for å unngå fuktighet og mugne frø. Noter navnet på blomsten eller tegn planten utenpå. Kjøp eventuelt en frøblanding tilpasset ditt område.

6. Så tidlig

Du kan så ute i pottes fra januar-februar. (Det er jo norske planter). Husk sandholdig

jord og legg litt grus oppå frøene. Da holder de seg på plass. Husk å skrive navn på pottene. Du husker garantert ikke de ulike slagene.

7. Prikle

Det er fort gjort å så for tett. Da må plantene prikles: Plant en og en plante i en liten potte. Plantene kan plantes i jorden i mai-juni. Ved å velge denne måten får du større planter og flere arter som har lettere for å klare seg ute.

8. Vann

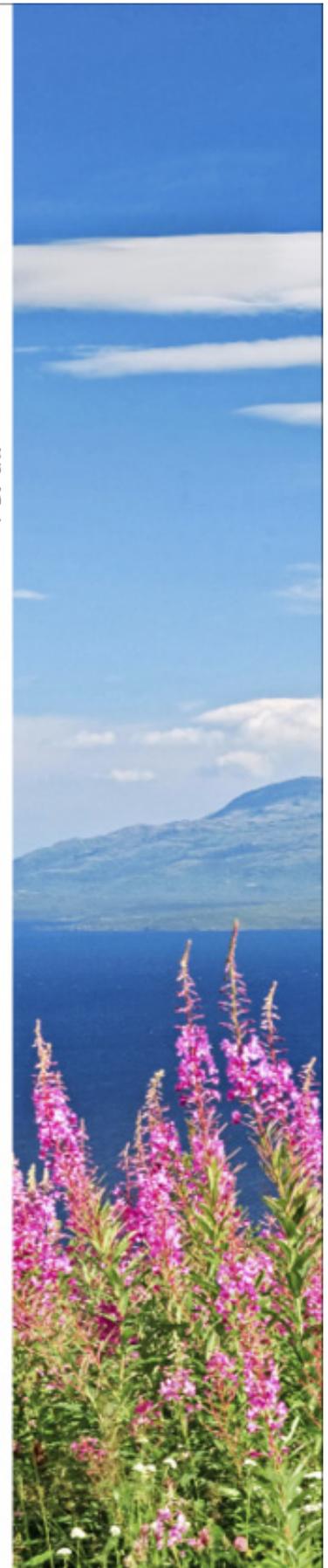
Når du setter ut plantene trenger de vann. Kanskje kan du kombinere med et opphold i pilsen? Kan du få noen til å komme til hytta for å vanne? Dette kan være året du skal invitere venner til å være her litt ekstra.

9. Så ute

Du kan også så engen på stedet. Spre ut frø i mai-juni avhengig av hvor hytta ligger. Bruk en pinne til å lage små kanaler og strø ut frøene. Følg med på om frøene blir spist opp av fugler. Et kraftig regnskyll kan få alle frøene til å sige ned i skråningen. Da må du trolig etterså nye frø. Husk å vanne forsiktig slik at ikke frøene flyter bort.

10. Slåttetid

For å beholde mange forskjellige blomster er det lurt å slå engen med lå om høsten, i august-september. La gjerne planterestene ligge på engen i noen dager. Da vil noen ekstra frø slippe taket. Rak bort planterestene etterpå fordi du ikke vil ha for næringsrik jord. Du behøver ikke slå hele engen på en gang.

HYTTEMAGASINET.NO 4/2021 45

TEMA // BLOMSTERENG

Gode engblomster

Du finner en oversikt over alle norske planter i Artsdatabanken, artsdatabanken.no. Her kan du finne blomster i favorittfarge som blå, gule, lilla, rosa eller rødbrune blomster. Du kan også søke på blomstringstid eller hvor høy planten blir. Sjekk kartet slik at du kan finne ut om blomsten trives på din hytte.

VILLIGE ENGBLOMSTER:

Prestekrave: Er manges favoritt og liker full sol i tørre skråninger og veikanter. Toårig plante. Vokser over hele landet. Lurt å klippe den før alle frøene slipper taket, ellers kan den komme til å dominere engen.

Biomstring: juni-august.

Ryllik: Har mange små, hvite eller rosa blomster som dufter. Den liker full sol og vokser i grøftekanten og i tørre bakker. Trives over hele landet til 1600 meter. Må passers på så den ikke dominerer blomsterengen.

Biomstring: juni-september.

Blåkløkke: Foretrekker tørr, næringsfattig jord og full sol. Vanlig både på fjellet og i innlandet.

Biomstring: juli-september.

Engknoppurt: Har vakre, lilla blomster og tilhører kurvplantefamilien. Trives i tørr og kalkrik jord.

Biomstring: juli-september.

Tepperot: Gule blomster med fire kronblader og blader som kan ligne hvitvels. Vokser både på eng, myr og fjelletter. Trives også i mer næringsrik jord.

Biomstring: juni-august.

Dunkjemp: Rødlilla blomster og dunete blader, liker noe kalkholdig jord. Til er tråkking. Vokser i dal- og fjellstrøk.

Biomstring: mai-juli.

Smalkjemp: Har fått navnet fordi den har smale, avlange blad ved bakken og blomstestengler med brunaktige blomster og hvite pollenknapper.

Vokser stort sett over hele landet, mer spredt i fjellet. *Biomstring: mai-august.*

Legeveronika: Hårete stengel med små blekeblå/fiolette blomster. Vokser stort sett over hele landet i mager jord.

Biomstring: juni-august.

Engtjæreblom: Har vakre, rød-fiolette blomster på tynn, rødbrun stengel. Vokser i tørr og kalkfattig grunn.

Biomstring: mai-juni.

Marianøkleblom: Har en gul blomsterstand. Vokser i tørre enger, ofte nær kysten på Østlandet.

Biomstring: mai.

Gulltris: Har gule blomsterkurver og vokser i solfylte, åpne bakker over hele landet.

Biomstring: juli-oktober.

Rødknapp: Har flate, lilla blomster på en litt dunete stilk og vokser på tørr slåttemark og i bakker eller veikanter over nesten hele landet.

Biomstring: juni-august.

Tiriltunge: Danner et gult teppe av krypende blomster i tørre veikanter og på strandenger. Trives godt med sen slått.

Biomstring: juni-juli.

Flekkgrisøre: Har gule blomster. Tilhører kurvplantefamilien. Liker seg på enger.

Biomstring: juni-juli.

Hvitkløver: Krypende stengel som slår rot. Hvite blomster. Liker slåttemark og veikanter. Trives best ved beiting.

Biomstring: juni-september.

Rødkløver: Har rødlilla blomster og liker frisk og litt næringsrik jord. Ble innført til Norge som forplante på 1800-tallet. Vokser over hele landet.

Biomstring: mai-september.

Finnskjegg: Vokser i tette, faste tuer med grågrønne og blålilla aks. Kjennes ut som stive strå. Vokser i mager jord over hele landet.

Biomstring: juni-juli.

MER SJELDNE:

Hjertegress: Flerårig gress med hjerteformede aks på tynt skaft. Liker seg på beltemark og i myrer. Skjelver fint i landskapet i litt større grupper. Vokser spredt i kyst- og fjordstrøk og opp til Sør-Trøndelag.

Biomstring: juni-juli.

Småengkall: Gule blomster, vokser på eng- og beltemark over hele landet. Samler du frø fra disse er det viktig å spre dem raskt ut igjen. De taper spireevnen etter en måned.

Biomstring: juni-august.

Grovt nattfiol: Har gulhvite blomster i en klase og vokser i kyst- og fjordstrøk til Nord-Trøndelag.

Biomstring: juni-juli.

Jonsokkoll: Danner tette fiolette blad som en pyramide. Vokser i veikanter og på slåttemark over nesten hele Norge.

Biomstring: mai-juni.

LIKER MER FUKTIG JORD:

(Sås nederst i engen)

Blåknapp: Har halvkuleformede blåfiolette blomsterhoder som kan ligne rødknapp (se over). Vokser i skog, lynghei og myr over hele landet opp til Røros.

Biomstring: august-september.

Ballblom: Har små ballformede blomster på rett stengel og blader med fem fliker. Liker fuktig næringsrik jord. Vokser over indre og østlige deler av Norge og i fjellområder.

Biomstring: mai-juni.

Næringsrik jord: *Ulike kløvertyper, engsmelle og tiriltunge trives også i fet og næringsrik jord.*

TEMA // BLOMSTERENG

Meld deg på kurs

Du kan lære å etablere en eng på kurs i regi av Botanisk Hage eller ulike hagelag over hele landet.

ENGLÅTT

Det finnes kurs i engslått med ljà over hele landet. Følg med på Botanisk hages nettside eller på lokale hagelag. Du behøver ikke være veldig sterk for å bruke ljà. Men det er viktig å ha en ljà som passer til din høyde. Dessuten er det viktig at den er skarp. Kanskje kan du spørre en eldre, erfaren ljàbruker i nærheten av hytta om hjelp og veiledning?

LOKALE GARTNERE

Bruk planter fra lokale gartnere. Da får du sterke planter som passer til ditt lokalområde. Jorden er norsk og du innfører ikke ukjente organismer på din hytte.

Gode gartnere er f.eks. Tromøy Planteskole og Norske Naturplanter, Færvik i Aust-Agder selger planter som produseres i samarbeid med Tromøy Planteskole.

SPØR LOKALE EKSPERTER

Botanisk forening har lokale lag over hele landet. Her finnes entusiastiske eksperter på planter i akkurat ditt område. De svarer gjerne på spørsmål. Du kan også bli med på lokale arrangementer.

KJØP FRØ

Sjekk nettsiden blomstereng.no. Blomsterfrøene er norske, tilpasset fem ulike regioner og kommer i poser à 10 gram. Det holder til 15–20 kvadratmeter eng. Du vil trenge noen saktevoksende gressfrø i tillegg.

Botanisk hage i Oslo selger frø i museumsbutikken hver høst. Her kan du få frø til arter som hører hjemme på østlandet.